

בענין מחיית ממון עמלק

מחיית ממון

א) בסוף פרשת כי-תצא פירש רש"י דין מחיית עמלק שצריך למחות גם את הבהמות שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו של עמלק היתה, ומקורו ממכילתא סוף פרשת בשלח.

וכ"כ האבן עזרא שם וכתב דנתפרש בשמואל שציוה את שאול להרוג את הבהמות, וכ"כ הספורנו.

מיהו הרמב"ם לא הזכיר דין זה, ועיין מנ"ח שדן בזה.

דין דבר המסוים

ב) ויש לדון אם נאמר למחות כל ממון השייך לעמלק או רק דבר המסויים כפרה וטלית כדמצינו בב"ק (צד:) וב"מ (סב.) דגזלן שהניח לבניו פרה וטלה וכל דבר המסוים מחזירין מפני כבוד אביהם שלא יהא נזכר לקלון, ויתכן דה"נ גבי מחיית עמלק דוקא דבר המסוים שידוע ששייך לעמלקי, אבל אם מזכים לגוי אפילו דבר המסוים אבל לא נתפרסם שמו עליו אין בזה מצות מחייה.

הקנאה לעמלק כדי למחות

ג) והנה הגר"א גנחובסקי זצוק"ל דן דכדי לקיים את המצוה היה ראוי להקנות ממון ע"י זכייה לעמלקי ואח"כ למחותו שאף שאין אנו מכירים מיהו עמלקי פשוט שיש בעולם גוי מעמלק וקמי שמיא גליא, ונזכה לעמלקי שגר צד צפון או דרום של העולם, ואח"כ נקיים מצות מחיית עמלק.

ודן בזה בכמה דברים חדא בדין זכייה לגוי, עוד יש לדון משום לא תחנם, ומסיק דאפשר דחששו שמא ישכח מלמחות.

לא תחנם

ד) הנה בדין לא תחנם מצאנו בברכות (מז:) שרבי אליעזר שחרר עבדו כדי להשלים לעשרה, ואמרינן בגמ' שאף שהמשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו מצוה דרבים שאני, והר"ן

בס

חייתני

בגיטין (לח:) כתב דהמצוה לעולם בהם תעבודו הוא כדי שלא יתן להם מתנת חינם כענין לא תחנם, וכיון שעושה לצורך מצוה ולא משום חנינה דידהו אלא לצורך עצמו והוי כנותן דמי עצמו.

מבואר דלצורך מצוה אין שייך לא תחנם, אלא דשם בגמי מבואר דדוקא מצוה דרבים ולא מצוה דיחיד אך זה יתכן בשחרור עבד דיש עשה דלעולם בהם תעבודו, אבל סתם מתנה מותר כל שיש בו תועלת דלא הוי מתנת חנם, ויעוי' בפסחים כב: דאמרי' שולח אדם ירך לנכרי שגיד הנשה בתוכה ופי' תוס' דל"ה מתנת חינם כיון דמיירי שהנכרי מכירו ומכיר לו טובה, א"כ מסתבר דאם חפץ להקנות לעמלקי כדי לקיים מצוה מחיית הממון אין בזה לא תחנם, ועוד והוא העיקר דכשנותן ע"ד ליטול הימנו ולאבדו אייז נתינת חן לגוי כלל.

זכייה לגוי

ה) עתה נדון בדין הקנאה לגוי הנה קי"ל דאין זכייה ושליחות לנכרי, ודנו הפוסקים אי מהני שליחות דגוי לגוי דהמשאת בנימין (סי' צ"ד) מחדש דיש שליחות מגוי לגוי דדוקא ישראל לא יכול להיות שליח או משלח לגוי דדרשינן אתם גם אתם מה אתם בני ברית, אבל גוי וגוי שליח דומיא דמשלח שפיר מצי למעבד שליחות, וכ"ד הש"ך חו"מ (רמ"ג) ועי' קצוה"ח (סי' קצ"ד סק"ג) אריכות בזה, א"כ אולי יכול לזכות על ידי נכרי שיגביה כדי להקנות לגוי עמלקי שבעולם, אך הנחלת שבעה (סי' ל') מפקפק בדין המשאת בנימין כדהביא הקצוה"ח שם, וכן המג"א (סי' תמ"ח) וכן הכריע המשנ"ב שם (ס"ק י"ד).

קנין אודיתא

ו) אך הגאון הנ"ל דן דיוכל להקנות לעמלקי שנתגייר אי נימא דיש מצוות מחייה כשנתגייר, עוד דן דיוכל להקנות באודיתא, והט"ז יו"ד (סי' קס"ח ס"ק י"ד) הביא דעת הב"ח דמהני להקנות לגוי ע"י הודאת בע"ד שלא יהיה בו איסור ריבית, והוא השיג ע"ז דל"מ הודאה רק לנהוג בדיני ממונות אבל לא מועיל להיות שלו לענין איסורים כיון שהוא שקר, ובקצוה"ח שם האריך להעמיד שיטת הב"ח דכיון דמועיל להקנות ממילא מהני לאיסורים ג"כ.